

XỬ TRÍ ĐA CHẤN THƯƠNG Ở TRẺ EM

I. ĐẠI CƯƠNG

- Chấn thương là tai nạn thường gặp ở trẻ em, trong đó, chấn thương nặng chiếm 1/3 tử suất và là nguyên nhân gây tử vong hàng đầu ở trẻ sau 1 tuổi.
- Cơ hội sống còn đạt được tốt nhất khi trẻ được nhận những điều trị tối ưu ngay trong giờ đầu sau tai nạn.

II. LÂM SÀNG

1. Cơ chế chấn thương: là bước đầu tiên cần đánh giá.

- Động học: tai nạn giao thông với vận tốc cao, rơi từ độ cao trên 3m, vết thương xuyên thấu, xây xát,...
- Tổn thương chủ yếu: hôn mê ngay sau chấn thương đầu, đa chấn thương, chấn thương tuỷ,...

2. Đánh giá lâm sàng:

- **A (Airway)**

- **B (Breathing) hô hấp:** nhịp thở, co kéo, phế âm, SpO₂,...

Vết thương thành ngực, biến dạng và di động lồng ngực(màng sườn di động).

- **C (Circulation) tuần hoàn:** mạch, huyết áp, TRC,...

Chú ý: sốc mất máu, tràn dịch màng tim, hiếm gặp: sốc thần kinh (do tổn thương trung tâm điều hoà HA, tổn thương tuỷ cao)...

- **D (Disability) thần kinh:**

+ Glasgow.

+ Dấu thần kinh khu trú: gợi ý khả năng xuất huyết nội sọ.

+ Đồng tử: kích thước, đều 2 bên, phản xạ ánh sáng?

+ Co giật, chức năng vận động-phản xạ, trương lực cơ, sức cơ,...

- **E (Exposure and Examination):**

+ Bụng: Sung, bầm, vết thương. Khám bụng tìm dấu hiệu đau, khối u, phản ứng thành bụng, tràn dịch ổ bụng,...

+ Quan sát khung chậu, tăng sinh môn, lỗ sáo,...

+ Khám cột sống, tứ chi.

PTS: Pediatric Trauma Score: Thang điểm chấn thương giúp ích cho việc phân loại những bệnh nhân nặng cần chuyển đến trung tâm chấn thương.

	+2	+1	-1
CN (kg)	>20kg	10-20kg	<10kg
Đường thở	Thông thoáng	Ổn định	Không ổn định
HA tâm thu	>90mmHg	50-90mmHg	<50mmHg
Thần kinh trung ương	Tỉnh thức	Lơ mơ	Hôn mê
Vết thương hở	Không	Nhẹ	Nặng
Gãy xương	Không	Kín	Hở hoặc gãy nhiều nơi

>8: tiên lượng tử vong <1%.

≤8: đề nghị chuyển trung tâm chấn thương.

4: tiên lượng tử vong 50%.

<1: tiên lượng tử vong >98%.

III. CẬN LÂM SÀNG

1. Huyết đồ, nhóm máu,

2. XQ phổi thẳng: TDMP, nhu mô, dập phổi, CST/LN, xương, cơ hoành,...

3. XQ khung chậu thẳng: gãy xương.

4. Cột sống cổ nghiêng.

5. Siêu âm bụng: gan, lách, nhu mô thận,...

Sau khi tạm ổn: CT scanne sọ, bụng, MRI,...tùy tổn thương.

IV. ĐIỀU TRỊ

- **A (Airway):** duy trì đường thở thông thoáng, nẹp cổ (khi nghi ngờ chấn thương cột sống cổ), đặt dụng cụ thông miệng hầu.

- **B (Breathing):**

+ Cung cấp oxy, đặt NKQ khi cần,...

+ Chọc và dẫn lưu màng phổi (TKMP, TDMP).

+ Đặt sonde dạ dày (giải áp và tránh giãn dạ dày cấp tính).

- **C (Circulation):**

+ Chèn vết thương chảy máu.

+ Lập 2 đường truyền lớn ở ngoại biên: TM đùi, chích xương,...

+ Chống sốc: bù dịch nhanh bằng Lactat Ringer hoặc NormalSalin 0,9% 20ml/kg. Trong trường hợp chấn thương đầu chống chỉ định sử dụng Lactat Ringer và dung dịch đường.

+ Vận mạch, truyền máu, truyền huyết tương tươi đông lạnh...

+ Đặt sonde tiểu.

- **D (Disability) Thần kinh:**

+ G≤8: đặt NKQ và thông khí hỗ trợ.

+ Theo dõi áp lực tưới máu não.

+ Chống phù não: Mannitol 0,5g/kg/6h.

+ Điều trị động kinh.

- **E Điều trị khác :**

+ Giảm đau (Perfalgan, morphine).

+ Kháng sinh (nếu vết thương bẩn).

+ SAT (nếu cần).

❖ **Theo dõi:** M, HA, T, NT, SpO2, CVP.

Tri giác, áp lực tưới máu não.

Nước tiểu.